

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Luku- ja kirjoitustaito vahvaksi alkuopetuksessa

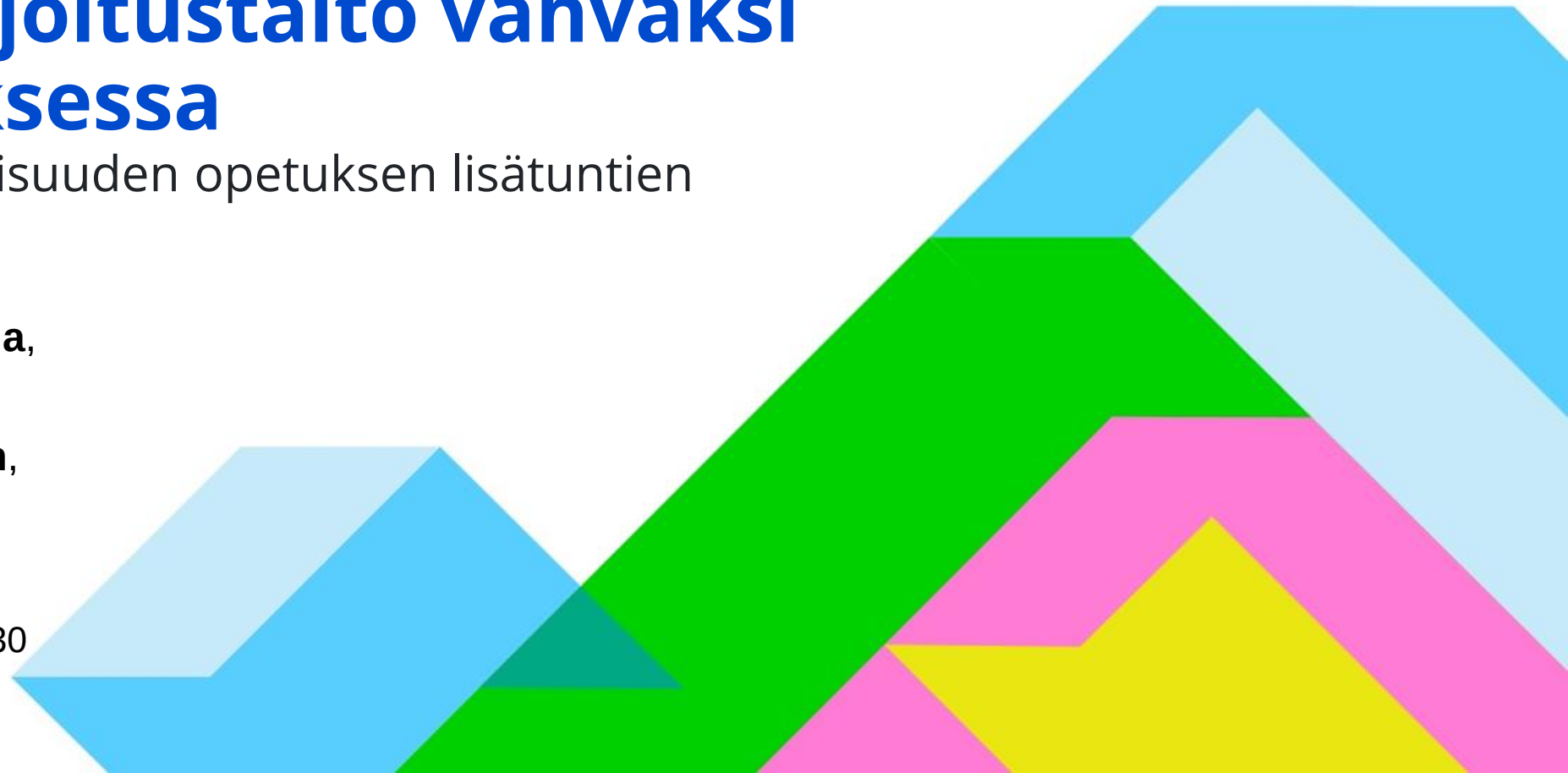
(äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen lisätuntien
hyödyntäminen)

luokanopettaja **Satu Ikkala**,
Merituulen koulu, Inkoo

opetusneuvos **Elisa Helin**,
Lukutaito-ohjelma

8.9.2025

klo 12:50-14:00 ja 14:15-15:30

Työpajan sisältö

- Esittäytyminen ja luento-osuus (15 min.)
- Lukutaidon kehittäminen alkuopetuksessa (25 min)
 - Tekninen lukutaito
 - Sujuva lukutaito
 - Luetun ymmärtäminen ja sanavaranto
- Kirjoitustaidon kehittäminen alkuopetuksessa (25 min)
 - Tekninen kirjoittaminen
 - Oikeinkirjoitus
 - Tuottava kirjoittaminen

Mihin tarvitsen lisätuntia äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaineessa alkuopetuksessa?

Koulutuspolitiikka koulun arjessa: ”lisätunnit” ja tuen uudistus

Lisätunnit äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineeseen

- 1.8.2025 tulevat voimaan tuntijakoasetuksen ja perusopetusasetuksen muutokset, joiden perusteella äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tunteja lisätään seuraavasti: **vuosiluokille 1 tai 2 lisätään 1 vvt** ja vuosiluokille 3, 4, 5 tai 6 lisätään 1 vvt.
- Linkit

[Äidinkieli ja kirjallisuus perusopetuksessa | Opetushallitus](#)
[Luku- ja kirjoitustaidon opettamiseen lisää aikaa syksyllä 2025 | Opetushallitus](#)

Luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen vuosiluokilla 1-2

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/luku-ja-kirjoitustaidon-opettamiseen-lisaa-aikaa-syksylla-2025>

- Lukutaidon oppimisesta ja opettamisesta vuosiluokilla 1–2
- Kirjoitustaidon oppimisesta ja opettamisesta vuosiluokilla 1–2
- Tekstilaji opetuksessa
- Lukuteatteri
- Yhteisopettajuus ja joustava ryhmittely äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetuksessa

Kielitietoinen opetus ja opetuskielen tuki

Oppilaalla, jolla ei ole riittävää opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi, on oikeus opetuskielen tukiopetukseen.

Opetuskielellä tarkoitetaan opetuksen järjestäjän perusopetuslain 6 §:n mukaisesti oppilaalle osoittaman koulupaikan opetuskieltä. Opetuskielen tukiopetus kohdistuu ensisijaisesti opetuskielen ja eri tiedonalojen tekstitaitojen vahvistamiseen.

ROADMAP – askeleet kielitietoisen koulun kehittämiseen

- digitaalinen itsearviointimateriaali koulujen kielitietoisen toimintakulttuurin ja oppilaiden kielellisten taitojen kehittämiseen – ja opetuskielen tukiopetuksen tueksi
- sen avulla koulu voi arvioida toimintaansa ja kehittää koko kouluyhteisöä osallistavaa kielitietoista opetusta ja kielikasvatusta
- itsearviointityökalun lisäksi verkkosivustolle on koottu lupaavia käytäntöjä ja esimerkkejä oppilaiden kielellisten taitojen ja kriittisen ajattelun kehittämisen tueksi
- <https://roadmap.ecml.at/fi/Home>

Opettajan antama opetuskielen tukiopetus

- kohdistuu opetuskielen ja eri tiedonalojen tekstitaitojen vahvistamiseen
- annetaan oppilaille, joilla ei ole riittävää opetuskielen taitoa perusopetuksen oppimäärän suorittamiseksi
- keskitytään kullekin oppiaineelle ominaisten tekstien yhteiseen tarkasteluun, tekstien tyypillisten piirteiden löytämiseen ja opiskelun edellyttämien tekstien ohjattuun tuottamiseen sekä oppiainekohtaisen sanavaraston vahvistamiseen
- annetaan opetuskielessä opetuskielellä

Tukea opetuskielen tukiopetukseen

[Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa –
tietoa ja työtapoja | Opetushallitus](#)

Kielitietoisesti opettamaan ja oppimaan

Opetusjakson alkaessa

Kirjoitetun tekstin
käsitleminen
oppitunnilla

Opetusvideon ja kuvan
käsitleminen
oppitunnilla

Perustaidoista tekstien
tulkintaan ja arviointiin

Opettajien yhteistyö

Opetuskielen tukiopetus

Oman äidinkielen opetus
ja tuki omalla kielellä

UUTTA!

Lukutaidon kehittäminen alkuopetuksessa

Ei kun OPS:n äärelle!

- Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on **luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä**. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.
- Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen **erityisenä tehtävänä** on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen.

Mitä pitää harjoitella?

Lukutaitoon liittyviä tavoitteita vuosiluokilla 1–2 (OPS)

(Tekstien tulkitseminen)

- T5 ohjata ja innostaa oppilasta **lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa** sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan
- T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä **laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan** tekstien tarkastelun yhteydessä
- T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin
- T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan **lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä** sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä **lukukokemusten jakamiseen**

Ei kun arvioinnin äärelle!

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Leikin ilo on
kirjan tarinaan
eläytymistä niin,
että kaikki muu
unohtuu.

**Oppimisen &
ymmärtämisen ilo**
on kirjan
tapahtumien
ennustamista ja
omien tarinoiden
keksimistä tarinan
pohjalta.

Lukuilon kautta
kasvaa rakkaus
kirjoihin ja
lukemiseen.

Sosiaalisuuden ilo
on iloa tarinan
tuottamasta
yhteydestä ja
vuorovaikutuksesta.

Työn iloa
tunnetaan silloin,
kun tarina auttaa
lasta toteuttamaan
jotakin toimintaa
aiempaa
paremmin.

Miksi lukuteatteri on poikkeuksellisen hyvä menetelmä?

- Lukuteatteri kehittää kaikkia lukutaidon osa-alueita: teknistä lukutaitoa, lukusujuvuutta, luetun ymmärtämistä, eläytyvää lukemista sekä luetun tulkitsemista ja elävöittämistä.
- Esitykset voi valmistella helposti ja nopeasti, koska mitään ei opetella ulkoa eikä esityksessä tarvita välttämättä lavasteita tai fyysistä näyttelemistä ja lavalla liikkumista.
- Tekninen lukusujuvuus kehittyy lukemalla samaa tekstiä ääneen useita kertoja. Lukuteatterissa ääneen lukeminen ja saman tekstin harjoittelu on motivoivaa, koska ryhmä valmistelee yhteistä esitystä.
- Eriyttäminen on helppoa, koska lukuteatteri soveltuu kaikenikäisille ja -taitoisille oppijoille. Lukijoilla voi olla eri määrä vuorosanoja. Vuorosanojen pituutta voidaan vaihdella. Osa vuorosanoista voidaan lukea kuorossa, jolloin ryhmästä saa tukea.
- Lukuteatteri on turvallinen tapa harjoitella esiintymistä, koska ryhmä ja teksti poistavat jännitystä.

Valmiita lukuteatteritekstejä

Lukuteatterissa esiintyjät voivat elävöittää lukemistaan äänenkäytöllään, äänitehosteilla, eleillä, liikkeillä sekä pienellä rekvisiitalla. Vuorosanoja voidaan lukea yksin tai kuorossa. Valmiiden käsikirjoitusten avulla lukuteatterin kokeileminen luokassa on helppoa.

- [Lukuteatteria tutuista saduista](#) (Iki-Taru, Turun yliopisto)
- [Lukuteatterinäytelmien tekstipankki](#) (Niilo Mäki Instituutti)
- [Lukuteatteria Reetta Niemelän Mustan Kuun majatalo -sarjasta](#) (Opinkirjo)
- [Lukuteatteri saimaannorpasta](#) (Kirja käteen -podcast)

Lisätietoa menetelmästä

- [ReadDrama-hankkeen lukuteatterimateriaalit](#) (Niilo Mäki instituutti)
- [KUMMI 20. Lukuteatteri – sujuvuutta ja varmuutta lukemiseen draaman keinoin](#) (Niilo Mäki instituutti)
- [Englanninkielinen esimerkki lukuteatteriesityksestä \(Readers' Theater, 2nd Grade\)](#)

Kokeillaan yhdessä lukuteatteria!

Kirjoitustaidon kehittäminen alkuopetuksessa

Mitä pitää harjoitella?

Kirjoitustaitoon liittyviä tavoitteita vuosiluokilla 1–2 (OPS)
(tekstien tuottaminen)

- T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla
- T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä
- T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

Kirsi Kunnas 100 juhlavuosi

- Lasten runovallankumous -
sanataideaineisto opettajille ja
kasvattajille

<https://drive.google.com/file/d/1BcTDiJtO-NMm7uSUQvMWU3JhW-8Os-Uj/view>

- Rakastetut runot Pikku Kakkosessa.

<https://yle.fi/aihe/a/20-10007020>

- Runo-olohuoneet

Joitakin materiaaleja

- **Metsä on runo-olohuone –käsikirja**

Tämä käsikirja on metsästä inspiroituva ja sanataiteeseen innostava aineisto, jonka voi ottaa mukaan metsäretkille. Sen avulla voi toteuttaa oman Runo-olohuoneen mihin tahansa luontoympäristöön ja tehdä harjoitteita ryhmässä tai yksin. Sisältö sopii kaikille, joilla on kyky aistia, kuvitella, leikkiä ja olla yhtä luonnon kanssa. Eli meille jokaiselle.

<https://drive.google.com/file/d/1BFaV9T35xU9AwXHvToZrdPowvlxN2B7T/view>

- **Marsu Tube –esittää**

<https://www.youtube.com/watch?v=SGYReDKc91Y>

<https://www.freeed.com/articles/29663>

Rusinat pullasta – kaikki parhaat ideat yhdessä: SATU

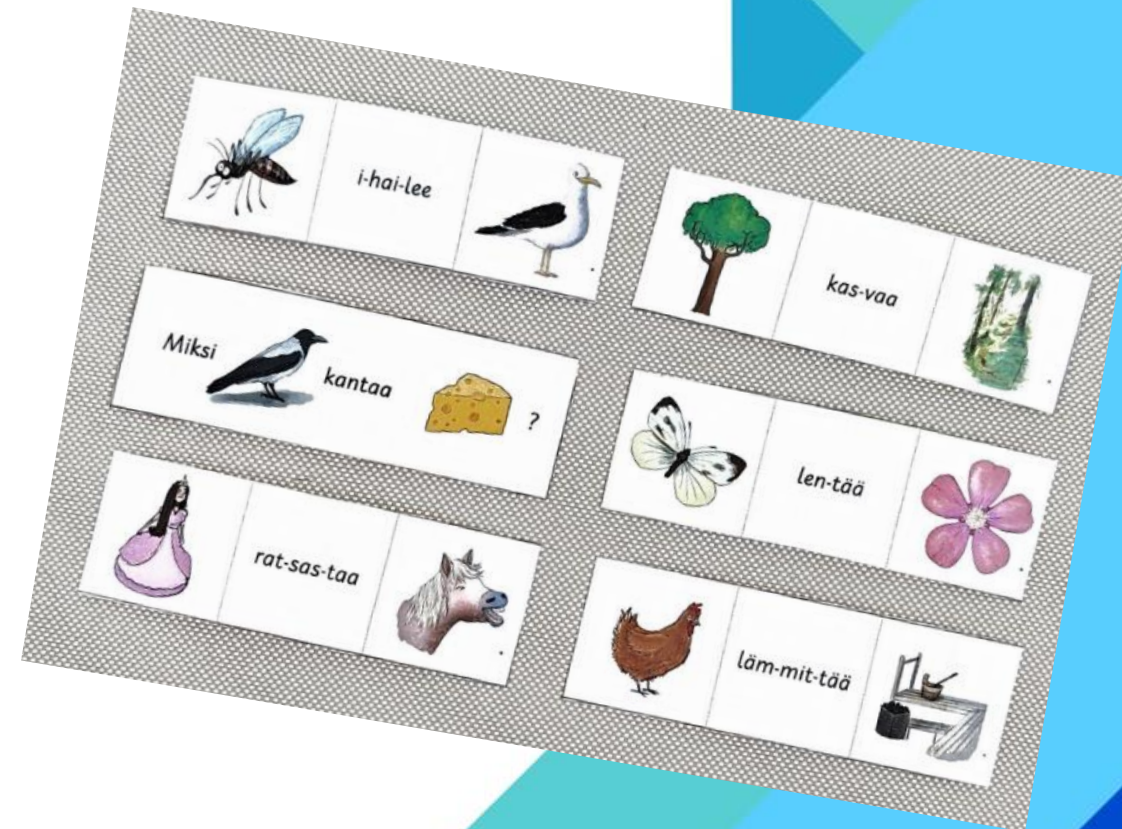
Erilaisia
tapoja
harjoitella
kertomista.

Laaja-alainen
tekstikäsitys,
monilukutaito
motivointi

Virkekortit – Monta taitoa haltuun yhdellä harjoituksella

- Käsiala, näppäintaidot
- Graafinen kompetenssi
- Sanatason oikeinkirjoitus
- Virketasoinen oikeinkirjoitus
- Sanavaranto
- Kielellinen tietoisuus: sanojen taivuttaminen (sijamuodot, astevaihtelu, omistusliite)
- Tuottava kirjoittaminen tuetusti

Vinkkejä ja ideoita

Täydellinen lukukokemus – miten herättää lukuinto?

SISÄLTÖ: Omakohtaisesti kiinnostavat aiheet

- Tarjotaan monenlaisia kirjoja.
- Ollaan uteliaita: mikä juuri sinua voisi kiinnostaa?
- Tietokirjat, sarjakuvat ja kaunokirjallisuus – kaikki ovat lukemista

VÄLITTYMINEN: Valinnat ja monenlainen lukeminen

- Tutustutaan kirjallisuuden maailmaan esimerkiksi eri kirjamuotojen kautta (painettu, e-kirja tai äänikirja.)
- Hyödynnetään eri kirjamuotoja eri tilanteisiin.
- Kaikki aistit käyttöön kirjallisuuden äärellä!

VUOROVAIKUTUS: Yhteisöllisyys ja jaetut lukukokemukset

- Sidotaan sisällöt arkipäivän tilanteisiin ja rutiineihin.
- Draama ja kirjallisuus tukevat toisiaan.
- Tutustutaan kirjallisuuden avulla esimerkiksi tunteisiin, eri tiedonaloihin tai harrastuksiin (huom. MOK-ideat!).

Kielitietoinen opetus ja selkokieli

- Oppilaan luetun ymmärtämistä voidaan tukea käyttämällä mahdollisimman selkeää kieltä. Tämä tukitoimi hyödyttää kaikkia oppilaita ja on helppo toteuttaa opetustilanteessa muokkaamalla omaa tapaa antaa suullisia ja kirjallisia ohjeita.
- [Selkokielen pikaopas](#) tarjoaa hyvän perusohjeistuksen siihen, millainen kieli on helposti ymmärrettävää.
- Ilmaisisista kuvapankeista saa helposti ohjeisiin, opetusmateriaaliin ja esimerkiksi kokeisiin kuvia.

[Papunet](#)
[Sanapaja](#)
[Babadada](#)

Nettisivuja

- **Lukutaito-ohjelman sivut** (materiaalia ja webinaareja)

<https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/lukutaito-ohjelma>

- **Avoimien oppimateriaalien kirjasto**

<https://aoe.fi/#/etusivu>

- **Kulttuurikeskus Pii Poo**

<https://www.kulttuuripiipoo.fi/>

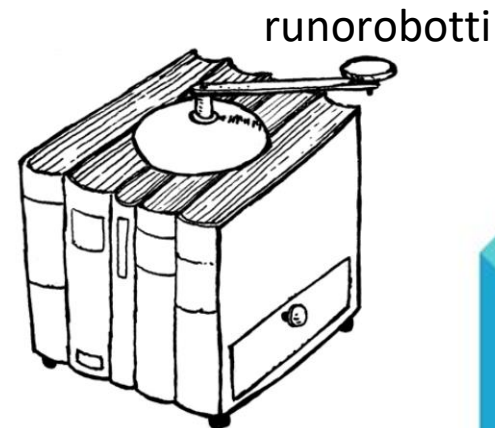
- **FREEED & Alakoulun aarreaitta -facebookryhmä (ideoita ja oppimateriaalia)**

<https://www.freeed.com/search>

<https://www.facebook.com/groups/alakoulunaarreaitta>

- **Yöstäjä-sanataideyhdistys**

<https://yostaja.fi/>

Miten pysyä kärryillä?

- Tule uutiskirjeen tilaajaksi!
- Seuraa nettisivujamme.

<https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/lukutaito-ohjelma>

- Muista myös Opetushallituksen Opettajille-sivut

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetus/aidinkieli-ja-kirjallisuus-perusopetuksessa>

Leppoisaa kesää Lukutaito-ohjelmasta!

Lukeva varhaiskasvatus -sivujen materiaalit valmiina kesään ja tulevaan syksyyn!

Kesän kurkkiessa kulman takana Lukeva varhaiskasvatus -sivujen pedagogiset materiaalit on päivitetty kesäkuun. Luen ja liikun -videot sekä Supermuurahaisten kirjapelin ohjevideo löytyvät sivuiltamme myös kuvailutulkattuina versioina.

Kesällä luonnon helmaan kirjapiknikille

Miten olisi kirjapiknik pihalla tai lähiluonnossa alkukesän aurinkoisena päivänä? Hyvän kirjapiknikin reseptiin tarvitaan muutama viltti, kasa kiinnostavia ja tarinallisuuteen houkuttelevia kirjoja, kirjan tarinan innoittamia vauhdikkaita leikkejä ja tietenkin joukko kaikenikäisiä lukutoukkia. Kun lukutoukat ovat nauttineet riittävästi kirjamaistiaisista, kerätään kirjaherkut talteen kirjakassiin ja siirrytään pienen purtavien ja janojuoman pariin.

Lukumista ja kilpelyä -video antaa vinkkejä kirjapiknikin järjestämiseen.

Miten pelastautua muuttumasta muurahaiseksi?

Mitä tapahtuu, jos päiväkotinne on eksynyt salaisen laboratorion supermuurahaisten, joka on päässyt puraisemaan lapsia? No, heidän on löydettävä vasta-aine tai he muuttuvat itse muurahaisiksi! Supermuurahaisten -kirjapelin avulla voitte ratkoa yhdessä hauskoja tehtäviä, oppivat mielenkiintoisia faktoja maailman muurahaisista ja pelastua tiimityön avulla supermuurahaisten puremasta.

Supermuurahaisten kirjapeli -video opastaa pelin pelaamiseen.

Katso muutkin pedagogiset materiaalit